

Marius Albert Neguț

DIN ALTĂ VIATĂ
Jurnal de copil

Cuprins

1. O naștere neobișnuită	11
2. Mamaia Veta.....	13
3. Familia.....	17
4. Brotacul plângăcios	21
5. Bananele	25
6. Mamaia Lica și tataie Victor	29
7. Săniuța buclucașă.....	35
8. Tradiții.....	39
9. Îndrăgostit	43
10. Tarzan.....	47
11. Vis dulce	51
12. Jocuri de copii	55
13. Singur acasă	61
14. Oda.....	67
15. 8 Martie.....	73
16. Mobutu Sésé Seko.....	77
17. Edison	83
18. Fiat lux.....	87
19. Și mâțele au suflet, nu-i așa?	91
20. Mugurel.....	99

21. Dueluri	105
22. Cătălina	111
23. Vulpoiul păcălit de corb	115
24. Farmecul inefabil al vacanțelor la țară.....	121
25. A patra viață	129
26. Noi, cei din linia întâi	137
27. Deja-vu.....	141
28. Îndatoriri	145
29. Vasilică	149
30. Semnele continuă	159
31. Sticlee goalee	163
32. Răzbunarea	171
33. Bicicleta	177
34. Gică	181
35. Victime colaterale	187
36. Melomanii	193
37. Luminița.....	201
38. Tabăra.....	205
39. Iulia.....	209
40. Despărțirea	215
41. Trubadurii.....	221
42. Parenting	225
43. Beciurile Securității	231
44. Revoluția mea	237
45. Democrația	243
46. Pierderea inocenței	247
Epilog.....	257

1

O naștere neobișnuită

1976

În momentul conceperii mele, părinții mei locuiesc în București, însă o ceartă teribilă – nici prima, nici ultima – o face pe mama, deja însărcinată, să se refugieze în satul ei de baștină, un colț uitat de lume din Giurgiu, pe numele său, Letca Veche. Acolo, într-o geroasă noapte a lunii ianuarie, în căsuța îngropată de troiene a bunicii, moșit de o bătrână, într-o odăiță mai mică decât bucătăria ta, dragul meu cititor, mă nasc eu.

Din păcate, mama nu mă poate alăpta, astfel că prima mea doică e o țigancă¹, cu a cărei fetiță, mai mare cu o zi, mă lupt vitejește pentru fiecare picătură de hrană.

Vestea sosirii mele pe lume, dar mai ales a faptului că-s băiat, îl face pe tata să-și calce orgoliul de bărbat și să apară, curajos și

1. Nu sunt de acord cu termenul „rrom” – îi mulțumesc acelei femei din inimă și asigur cititorii că denumirea de „țigăni” o folosesc cu aceeași normalitate cu care aş spune, de exemplu: bulgar sau sârb.

responsabil – mai ales că mama nu mai are rămase în viață rude de sex masculin –, pe plaiurile unde eu miorlăi deja ca un pisoi căruia încă nu i-au dat ochii.

Mamaia Veta, mama mamei mele, o femeie dintr-o bucată, îl dă afară din casă, însă tata nu pleacă decât după ce mă recunoaște drept fiu, iar mama, peste trei luni, îl urmează în ceea ce va fi o căsnicie ratată.

Eu mai rămân o bună perioadă de timp în grija bunicii mele, dar schimb mama de lapte cu o altă vecină, țața Maria, tot țigancă¹.

Cutremurul din '77 mă prinde la SPA... Mai precis, mă bălăcesc într-o copăie din lemn, pe care, în mod providențial, la prima zguduitură, mamaia Veta o răstoarnă cu mine cu tot. Bineînțeles că protestez vehement, dar sub pavăza ei scap nevătămat, ce-i drept, pierzând prima viață din cele nouă dobândite la naștere.

Înfășat ca o sarma, mare parte din timp mi-o petrec admirând tavanul, cu bunica turuind pe lângă mine, în timp ce-și face treburile casnice. Ocazional, un motan negru ca tuciul sare în patul meu, mă măsoară curios, după care se face covrig alături de mine. Plâng, deci exist. În tot acest timp, bunica face ce știu bunicile să facă mai bine: spune povești. Nu știe carte, deci snoavele sale nu au nimic în comun cu cele ale lui Ispirescu, dar e încercată crunt de viață și astfel, toate întâmplările pe care le ascult au un farmec aparte – sunt autentice.

1. Profit de moment pentru a-i mulțumi fratelui meu de lapte, Iliuță, cel care, probabil împotriva voinței sale, a împărțit cu mine sânul mamei sale.

2

Mamaia Veta

Mamaia Veta e o femeie de statura unui copil mai răsărit, cu o greutate potrivită înălțimii sale, cu păr alb nea, broboadă și șorț omniprezente. Chiar și acum, în momentul în care mi-o reamintesc, jur că printr-un straniu proces, concomitent cu imaginea sa în minte îmi vine furnica din fabula lui Jean de la Fontaine¹. O revăd cu ochii minții, cu o legătură imensă de vreascuri în spate, urcând spre casă colinele satului.

În momentul nașterii mele, nepotul său, evident că bunica e deja în vârstă, cu toate acestea, deși nu mi-o pot imagina tânără, desigur că a fost, iar eu îi aflu povestea.

Născută în Letca Veche. Elisaveta – Vetuța pentru părinți și prieteni, provine dintr-o familie care, la timpul ei, a fost relativ avută – tatăl său fiind vechil al boierului. La 16 ani, se îndrăgostește de Lisandru, un băiat sărac din sat, care știe hori ca nimeni altul, dar pe care, din păcate, părinții ei nu-l acceptă. Din acest motiv, fuge de acasă luându-și cu ea doar salba din aur.

1. Greierele și furnica

Cu galbenii din aceasta, își cumpără un car cu boi și o bucățică de pământ pe care construiesc căsuța în care m-am născut eu. Părinții o dezmoștenesc, însă ea își vede de familie și își cinstește bărbatul.

Cei doi îndrăgostiți prind vremuri grele. Peste țară se abate din nouurgia războiului. Lisandru, așa cum, la timpul lor, tatăl și bunicul său o făcuseră în cele două războaie balcanice și în Primul Război Mondial, pleacă la luptă. Patru ani cunoaște războiul în toată hidoșenia sa. Nu știu cât luptă pentru Patrie, Rege și Mareșal, însă îmi imaginez că se bate pentru mama și soția rămasă acasă, pentru puținul pământ pe care îl are, pentru carul său cu boi. Este rănit și, ca răsplată, avansat la gradul de sergent.

Sfârșitul războiului îl prinde unde poate fi mai rău – la Stalingrad. În cursul retragerii, el, alături de alte mii de români, este luat prizonier de ruși. Stă în Siberia patru ani de zile, răstimp în care toată lumea îl crede mort și îi face cele cuvenite. Eliberat la un moment dat din iadul lagărului de prizonieri, se reîntoarce în țară, mare parte din călătorie făcând-o pe jos. Cu barba până la brâu, intră în satul de baștină și cu greu este recunoscut de oameni. Lipsise de acasă peste opt ani.

Vestea zboară din casă în casă și mama lui, străbunica mea, Rada, îi iese înainte prin ploaie și zloată – „desculță și fără broboadă¹”.

La presiunea familiei, contrar voinței sale, Vetuța își refăcuse viața. Nu pot decât să îmi imaginez cum primește ea vestea învierii din morți a celui pe care îl plânsese atâta amar de vreme. Doar că, vedeți voi, dragostea adevărată nu pierde din cauza distanței, ori a timpului. E de mirare că tânăra își lasă bărbatul impus și se reîntoarce la adevăratul ei soț?

1. broboadă – batic/basma. La sat, cutuma este ca femeia să poarte broboadă permanent.

Ați fi tentați să credeți că Dumnezeu s-a milostivit de cei doi și le-a dat pace. E doar o iluzie, deoarece, la acel moment, pe plaiurile patriei pentru care bunicul a luptat se desfășoară cu mare succes procesul colectivizării. Activiștii de partid fac presiuni pentru ca țărani să semneze cedarea terenurilor agricole și a animalelor către C.A.P.¹ și I.A.S.² Oamenii se împotrivesc care cum pot... Unii fățiș, alții amânând prin felurite tertipuri momentul semnării.

Activiștii nu renunță, doar schimbă tactica – prosteala propagandistică este înlocuită cu teroarea. Bărbații – capii familiilor – sunt ridicăți de Miliție și încarcerați. Cei care scapă dispar – se ascund în pădure, prin podurile caselor, ori prin lanurile de porumb. Sunt căutați zi și noapte, însă fără mare succes... Sătui să tot răscolească satul după țărani, comuniștii schimbă din nou strategia. Femeile – cele rămase pentru a avea grijă de copii și animale – sunt luate cu forța, duse într-o localitate apropiată, închise și bătute crunt. Printre acestea se numără și Vetuța.

Țăranii cedează – bunicul semnează cu inimă grea contribuția sa „benevolă” la Colectivul nou înființat. Și totuși, chiar în aceste condiții, o mână de oameni se revoltă, dar autoritățile intervin în forță și mare parte a răzvrătiților înfundă pușcăriile patriei.

Oameni încercați, bunicii mei luptă cu viața și din cioburile ei încropesc o gospodărie. Vetuța rămâne însărcinată și naște un băiat, Paul. Din păcate, acesta moare imediat după botez. După acest prim copil, viitoarea mea bunică îl naște pe Marin, apoi pe mama, Elena.

Lucrurile tind spre bine...

-
1. Cooperativa Agricolă de Producție, în cadrul căreia sunt comasate pământurile confiscate de la țărani.
 2. I.A.S. – Întreprinderea Agricolă de Stat, care preia spre creștere și valorificare animalele confiscate de la țărani.

Stâlpul casei, bunicul Lisandru, cu sănătatea distrusă de „ospitalitatea” fraților sovietici, moare. Rămasă văduvă, cu doi copii, bunica îi crește cum poate și până la sfârșitul vieții, în ciuda pretendenților, refuză să mai primească în viața ei un alt bărbat.

Marin, băiatul cel mare, ia locul părintelui său mort. La țară, acolo unde munca e foarte grea, prezența unui bărbat e crucială. Tânărul cunoaște o fată, se îndrăgostește și începe a-și plănui nunta. În mod absolut neașteptat și totodată ciudat, înainte de nuntă, Marin moare și el, într-un mod care naște în mintea mamei sale suspiciunea de otrăvire.

Trebuie să vă mărturisesc un fapt care mi-a dat fiori pe șira spinării, întreaga copilărie: cimitirul satului Letca Veche se află la doar câțiva metri de casa bunicii. Îndurerată până la nebulie, singură – mama fiind deja în București –, Veta începe să-și vadă feciorul noaptea, bătându-i în gemulețul odăii, plângându-se de frigul aspru al iernii, în timp ce câinele, fericit de revedere, i se gudură la picioare. Băiatul o roagă încontinuu să-l primească în casă.

Sadovenian¹, își ia bocceluța în spate și pleacă de acasă. La pas mărunț, prinde a bate țara în lung și-n lat, cerșind în bisericile ei pedeapsă divină pentru cea pe care o bănuia că i-ar fi otrăvit copilul, femeia cu care Marin ar fi urmat să se căsătorească. În mod straniu, acea femeie înnebunește și, după foarte mulți ani, îi recunoaște mamei mele crima comisă.

Se cam zburlește pielea pe voi, nu?

Timpul cicatrizează rănilor indiferent de gravitatea lor și transformă întâmplări dureroase în povești, precum cele de mai sus. Cum sobă are, apariția mea, nepotul cu urechi permanente ciulite în așteptarea istorisirilor sale, o ajută pe bătrână să-și găsească liniștea.

1. De câte ori am ascultat această povestire, m-am gândit la Vitoria Lipan, din „Baltagul”.

3

Familia

1980

Prima mea amintire din București este cea a tatălui, care mă ține de mână pe treptele impunătoare ale Brâncovenescului¹. Îmi spune să-mi sărut mama ce mi-a adus un frățior. Am doar patru ani.

Pe cea de-a doua nu v-o pot spune. E prea dură! Însă vă puteți imagina doi băieței care, ascunși sub o plapumă, urmăresc terifiți modalitățile românilor de a eluda vestitul decret 770 din 1966.

Ai mei își cumpără o casă. Din păcate pentru pacea familiei, dar din fericire pentru mine, cel care o să-i iubească mult, în locuința achiziționată se mută alături de ei și părinții tatălui meu, cu care mama se are ca șoarecele cu pisica – mamaia Lica, o femeie trupeșă și veselă, gospodină desăvârșită și tataie Victor, un bărbat cum

1. Spitalul Brâncovenesc - monument istoric ridicat în București între 28 august 1835 - 14 octombrie 1838, de Safta Brâncoveanu, demolat de Nicolae Ceaușescu, pentru a face loc actualului Palat al Parlamentului.

se făceau odinioară, veteran de război, fost prizonier în Siberia rusească – la fel ca bunicul Lisandru. Nu fumează, deși în tinerețe a făcut-o, dar mai important decât asta, nu consumă alcool decât ocazional și atunci în mod cumpătat.

Timpul trece presărat de certuri. Familia mea nu o duce strălucit... Nu pentru că nu ar fi bani – toți adulții au locuri de muncă –, dar majoritatea finanțelor sunt investite de tata în băutura, iar ce rămâne abia ajunge pentru mâncare. Ca în vreme de război, alimentele se împart pe cartelă și bunicii, la masa cărora mă îndestulez și eu, se ceartă lunar cu părinții mei pe rația de ulei și zahăr¹ aferentă mie. De asemenea, mai țin minte ceva: faptul că eu și mama, în serile când tata întârzie să ajungă acasă, ne prefacem că dormim. Nu reușim mereu să-l păcălim și poate, din această cauză, tata se pune pe scandal, iar mama nu se lasă nici ea mai prejos. Ca să fiu însă sincer, sunt mic și nu îi bag în seamă foarte tare... Sunt mult prea ocupat cu joaca pentru a pune la inimă aceste conflicte, astfel că amintirile, deși nu pot fi șterse, nu sunt marcante.

După cum v-am spus, întreaga familie muncește, asta înseamnă că eu stau singur încuiat în dormitor, de dimineață până spre seară, când primul adult vine de la serviciu. Nu știu unde este fratele meu, dar nici nu sunt foarte interesat – am sesizat că de la apariția plângăciosului nesuferit nu am mai primit nicio jucărie. Am apă, oliță și îmi omor timpul înșirând bibelourile din vitrină pe podea, închipuindu-mi că sunt trenulețe, totuși mă plictisesc îngrozitor și mă rog întruna de ai mei să nu mă mai încuie în casă.

La un moment dat, în camera mea apare un bulgăre de nea mic, cu două urechiușe lungi și o codiță cât un bumb de la haina tatei. Pe găurica de sub ea, noul meu prieten evacuează chestii mici și rotunde despre care mă conving rapid că nu sunt bombonele. Chiar și așa... Îl iubesc la nesfârșit, ba chiar mai mult de atât.

1. În fiecare lună aveam dreptul la un litru de ulei și un kilogram de zahăr.

Cu Bombonilă îmi petrec timpul – am grijă de el, îi dau să pape coji de pâinică, îi pun apică într-un căpăcel de borcan, ba chiar curăț în urma sa, pentru ca mama să nu-l certe când vine acasă. Îmi e atât de drag, încât într-o după-amiază, obosit de atâta joacă, îl bag sub perna pe care decid să-mi odihnesc ochii câteva clipe. Când mă trezesc, ceva e în profundă neregulă – Bombonilă nu mai mișcă din codiță ori mustăți, oricât l-aș ruga eu. Habar nu am ce s-a întâmplat! Cu ce l-am supărat de nu se mai joacă cu mine...?

Când tata apare, îl rog să-mi repare amicul, iar el mă ceartă și-mi spune că e vina mea. Că orice ființă are nevoie de aer, iar eu, băgându-l sub pernă l-am sufocat. Inima mi se frânge de durere.

Îmi plâng prietenul zile în șir, rugându-l să se întoarcă la mine, iar într-o dimineață, miraculos, mă trezesc gădilat pe la năsuc de mustățile lui curioase.

O, ce miracol! Câtă fericire!

E o chestiune de timp până să-mi conving părinții să nu mă mai încuie în cameră. Într-un moment de inspirație supremă, sparg toate bibelourile din vitrină – când adulții vin de la serviciu, după chelfăneala inevitabilă, le spun că am făcut-o de plictiseală. De a doua zi, nu mai sunt sechestrat – să fi știut eu... de mult timp curtea mi-ar fi devenit regat!

Ca orice rege, îmi dau seama rapid că tărâmul pe care împărătesc nu îmi este suficient, astfel că, inițial, sondez cu privirea printre ulucile gardului din lemn, spre magia străzii. Bineînțeles, e doar o chestie de timp până când, în mod absolut „accidental”, o scândură să se desprindă din cuie și să-mi permită evadarea.

Din acel moment, lumea e a mea!

4

Brotacul plângăcios

Fratele meu reappare în peisaj, la fel de plângăcios cum îl știu. Într-o seară, tata mă prinde altoindu-l în pătuțul din care se miorlăie și când mă ia la întrebări asupra motivului, eu îi întorc vorbele sale:

— *Plânge degeaba! Îl bat ca să știe de ce plânge!*

Mi se explică, bineînțeles cu ajutorul curelei de la pantaloni, că nu e bine, fără a mi se explica totuși de ce, în cazul meu, e. Oricum, înțeleg și din acel moment nu îmi mai pedepsesc frățiorul, ba chiar, din clipa în care îmi spune: *nene!*, încep să-l iubesc. Ca răsplată, Vasilică e un frățior ascultător și împreună ne omorâm plictisul zilnic până la sosirea adulților de la muncă.

Imediat cum trece de la stadiul de „patru labe” la condiția superioară, cea de biped șovăielnic, mezinul se remarcă prin dorința de a-și depăși limitele. Ce-i drept, avântul cu pricina îi trece rapid din momentul în care, voind să se dea „de-a berbeleacul”, nu reușește. Sentința familiei, strânsă ciorchine pentru vizionarea

1. Termen de respect cu care se adresează un copil unui frate mai mare

evenimentului ce se vrea a fi memorabil, e crudă: „Are curu' greu!”, decretează mamaia Lica aruncând tânărul proaspăt dezertat din rândul sugacilor într-o cruntă depresie.

Vasilică se bosumflă și se face nevăzut... Atât de nevăzut încât, după ore bune de căutare a năpârstocului prin curte și prin casă, se recurge la ultima soluție posibilă, bănănitul pe străzi în căutarea rătăcitului. Totul se desfășoară organizat, cu un profesionalism desăvârșit. Mai precis, o adevărată armată – formată din familie plus câțiva vecini mai inimoși cărora frate-meu nu a apucat încă să le deseneze porțile cu cretă – se apucă de răcnit prin cartier, din toți răunchii, numele dispărutului.

Fără succes.

Doborâți de stres, voind probabil să simtă că fac ceva, ai mei trec la pedepsirea corespunzătoare a fratelui cel mare – adică a mea – responsabil fără de voie cu supravegherea micuțului. Totul este asezonat cu discursuri intens moralizatoare ținute concomitent de mama, tata, mamaia și tataie.

În prima clipă de neatenție a adulților, de-a dreptul indignat de nedreptatea suferită, profund revoltat... obosit de consumul emoțional provocat de curelele încasate pe curișor, dar și rușinat de cuvântările pilduitoare ascultate, mă fofilez și îmi găsesc refugiu în dormitorul familiei cu intenția clară de a-mi linge rănilile. Imaginea receptată de ochii mei încă înlăcrimați e dură – plapuma de pe pat tresaltă ritmic, iar de sub ea abia auzit răzbate un sforăit timid, ca de pisoai călcat din nebagare de seamă pe coadă. Învelit până peste cap, Vasilică doarme cu o nonșalanță imperturbabilă.

Mă reped vijelios spre bucătăria unde ai mei își caută în continuare mental fiul rătăcitor. Abia aștept să-l văd pe nașpet luat în primire corespunzător și să mă simt și eu, astfel, răzbnut. În loc de asta, ușurați, părinții se reped și-l pupă pe buflăncos ca pe